

คริสตชน กับการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม

พิธีกรรมมีบทบาทอย่างยิ่งต่อชีวิตคริสตชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **“พิธีบูชาขอบพระคุณ”** (Eucharistic Celebration) ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นเครื่องมือที่ดีมากที่ช่วยให้สัตบุรุษได้แสดงออกด้วยชีวิต และจากการแสดงออกของสัตบุรุษ ทำให้คนอื่นได้เห็นถึงพระธรรมล้ำลึกล้ำลึกของพระคริสตเจ้า และได้เห็นธรรมชาติที่แท้จริงของพระศาสนจักรว่าเป็นอย่างไร (SC. 2)

แต่เป้าหมายหลักของสังคายนาวาติกันที่ 2 มิได้หยุดแค่ความสำคัญข้างต้นเท่านั้น เพราะหัวใจของการฟื้นฟูพิธีกรรมก็คือ **“การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมของคริสตชน”** โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมในพิธีบูชาขอบพระคุณ ด้วยความรู้ตัว และด้วยการกระทำ ซึ่งหมายถึง การร่วมพิธีกรรมด้วยความเข้าใจด้วยท่าทีที่สอดคล้องกับธรรมล้ำลึกปัสกา และด้วยการเข้าร่วมกระทำตามบทบาทของคริสตชน

“การมีส่วนร่วมในพิธีกรรม” เราจะเห็นถึงบทบาทหน้าที่ของ 2 บุคคล คือผู้ประกอบพิธีและฆราวาส ซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามลักษณะของจารีต และตามหลักการของพิธีกรรม (SC. 2)

1. บทบาทของผู้ประกอบพิธี (พระสงฆ์)

ซึ่งสังคายนาได้ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ โดยเน้นย้ำให้เอาใจใส่การอบรมคณะสงฆ์เรื่องดนตรีพิธีกรรม โดยเสนอแนะเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการสอนวิชาพิธีกรรมเป็นวิชาบังคับในบ้านเณรใหญ่ และการส่งเสริมในทุกรูปแบบ เพื่อพวกเขาจะได้เป็นผู้ประกอบพิธีที่มีจิตตารมณ์ของพิธีกรรมอย่างแท้จริง

ส่วนของผู้ประกอบพิธี พระสงฆ์ควรมีความรู้ด้านดนตรีมิใช่แค่ความรู้เกี่ยวกับการขับร้องในพิธีบูชาขอบพระคุณขับร้อง (Missa Cantata) แต่พระสงฆ์มีบทบาทมากในการสนับสนุนกิจการด้านดนตรีศักดิ์สิทธิ์ เช่น ตั้งกลุ่มนักขับร้อง, จัดหาอุปกรณ์เครื่องดนตรี, หนังสือเพลงในพิธีกรรม ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคริสตชนในพิธีกรรม

2. บทบาทของคริสตชน

“การมีส่วนร่วมในดนตรีพิธีกรรม” ถือเป็นส่วนที่สำคัญมาก เพราะบทบาทของฆราวาสในพิธีกรรม สังคายนาวาติกันที่ 2 ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งปลุกจิตสำนึกถึงบทบาทของพวกเขาว่า มิใช่เพื่อบูชา “ฟัง” “ดู” “สังเกตการณ์” ฯลฯ แต่เชิญมามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แม้ว่าในจารีตโรมันดู

เหมือนให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ประกอบพิธี (พระสงฆ์) มากกว่าฆราวาส แต่ถ้าหากได้พิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นว่าฆราวาสทุกคนสามารถแสดงบทบาทของการมีส่วนร่วมได้ทุกคน

บทบาทของคริสตชนกับการมีส่วนร่วมในดนตรีพิธีกรรม
คือ

2.1. คณะนักขับร้อง

คณะนักขับร้อง (Choir) ทำให้พิธีกรรมมีชีวิตชีวา การร้องนำและการขับร้องหมู่ รวมทั้งการประสานงานจัดเพลงหรือบอกหน้าของบทเพลง การดูแลหนังสือบทเพลง การเล่นเครื่องดนตรีในวัด ทุกสิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทสำคัญ และสำคัญยิ่งไปกว่านั้นอีก หากว่าคณะนักขับร้องได้พยายามหาวิธีการให้ทุกคนได้ร่วมกันขับร้องเพลงสรรเสริญพระเจ้าไปพร้อม ๆ กัน สิ่งนี้จะทำให้ภาพของการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2. ผู้อ่าน

บทบาทของผู้อ่านคัมภีร์ (Lector) มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในภาควจนพิธีกรรม

ผู้อ่านทั้งหญิงและชาย มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพระวาจาของพระเจ้าในบทอ่านที่ 1 บทอ่านที่ 2 (วันอาทิตย์) บทสวดดีที่สลับกับบทอ่าน, บทคั่นก่อนอัลเลลูยาและบทภาวนาเพื่อมวลชน

บทบาทของผู้อ่าน หากสามารถก่อกำด้วยการขับร้อง “บทสวดร้อย” “บทอัลเลลูยา” หรือ “บทภาวนาของมวลชน” จะทำให้พิธีงดงามยิ่ง

2.3. พิธีกร

นับเป็นบทบาทอีกบทบาทหนึ่งที่ดี แต่ยังมีการสนับสนุนน้อย อาจจะพบเพียงตามวัดใหญ่ ๆ หรือ ตามบ้านเณร บ้านนักบวช และมักพบในโอกาสฉลองที่สำคัญ ๆ เท่านั้น

บทบาทพิธีกรมีมากมาย

- ก) สามารถสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม โดยชักชวนให้สัตบุรุษ เตรียมจิตใจและสรวมกาย ในการร่วมพิธีกรรม
- ข) สามารถสรุปย่อใจความบทอ่าน ที่ผู้อ่านจะอ่านเพื่อความเข้าใจมากขึ้น

- ค) สามารถบอกขั้นตอนของจารีต เช่น การยืน การนั่ง การคุกเข่า ฯลฯ
- ง) สามารถประกาศขอความร่วมมือ กรณีขอความ สะดวกระหว่างพิธี เช่น ความสะดวกเพื่อการรับศีล ความสะดวกเกี่ยวกับการร่วมขบวนแห่ในพิธี ฯลฯ
- จ) สามารถประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมของวัด (แทนพระสงฆ์)
- ฉ) บทบาทพิธีกรเกี่ยวกับดนตรี คือ การแนะนำชื่อเพลง การบอกหน้าเพลงเพื่อให้ทุกคนสามารถติดตามได้

2.4. สภาภิบาลวัด

สภาภิบาลวัดควรเป็นผู้นำในการเชิญชวนคริสตชนเข้าสู่ บริเวณพิธีและอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

2.5. สัตบุรุษทุกคน

เป็นบุคคลเป้าหมายที่พระสังคายนาวาติกันที่ 2 ได้ให้ความสำคัญมากที่สุด เพราะการแสดงออกด้วยความเข้าใจ และการกระทำที่รู้ตัวระหว่างพิธีกรรมนั้น เป็นเครื่องบอกคริสตชนในฐานะที่เป็น **“ชนชาติที่ทรงเลือกสรรไว้ เป็นสมณราชตระกูล เป็นชนชาติศักดิ์สิทธิ์ เป็นประชากรที่เป็นกรรมสิทธิ์พิเศษของพระเจ้า”** (1 ปต 2:9) จึงควรส่งเสริมให้สัตบุรุษร่วมในพิธีกรรมอย่างแท้จริง

- ก) **การร้องรับ** ในกรณีที่มีบทขับร้องของประธานหรือกลุ่มนักขับร้อง ที่มีการตอบรับกัน (เดี่ยว หรือ หมู่)
- ข) **การตอบ** ซึ่งเป็นการตอบรับกับประธานในพิธี ในบทภาวนาต่างๆ ของบทประจำพิธีบูชาขอบพระคุณ หรือในพิธีกรรมอื่น ๆ
- ค) **การขับร้องเพลงสดุดี** ในส่วนนี้ยังมีได้พัฒนามากนักในประเทศไทย เพราะบทสดุดีควรจะต้องร้องเป็นเพลงหรือร้องเป็นทำนองเสนาะมากกว่าการอ่านแบบธรรมดาอย่างที่เราพบเห็นกันอยู่ หากว่าบทสดุดีนั้น แต่งมาเป็นทำนองแล้วควรจะต้องขับร้องเป็นทำนอง

หากบทสดุดีนั้นสามารถอ่านแบบทำนองเสนาะ ผู้อ่าน
ควรฝึกฝนและเลือกโอกาสที่จะอ่านทำนองเสนาะบ้าง

ง) **การขับร้องบทสร้อยและบทอัลเลลูยา** เป็นบทบาท
ที่สัตบุรุษสามารถตอบรับได้อย่างมากและสามารถ
พบเห็นได้ทั่วไปในพิธีกรรม บทสร้อย หรือ บทอัลเลลู
ยา จึงไม่ควรที่จะใช้การอ่านแบบธรรมดา แต่ควรที่
จะขับร้องเป็นเพลงมากกว่า เพราะนอกจากไม่เป็น
การเสียเวลามากมายนัก ยังมีส่วนทำให้ภาควจน
พิธีกรรมมีความสง่างามมากขึ้น เพราะมีการอ่าน
สลับกับการขับร้องนั่นเอง

จ) **อากัปกิริยาและอิริยาบถของร่างกาย** เป็นอีก
บทบาทหนึ่งที่สำคัญ เช่น การยืน การนั่ง การคุกเข่า
การเดิน ฯลฯ เป็นอิริยาบถปกติ แต่บางครั้งอิริยาบถ
ที่สำคัญในพิธีบูชาขอบพระคุณก็สร้างสีสันให้มีคุณค่า
มากขึ้น เช่น การแสดงความเป็นมิตรต่อกันด้วยการ
ไหว้และยิ้มเล็กน้อยแบบไทย ๆ การสำรวมพิเศษ
ระหว่างการสวดบทข้าแต่พระบิดาฯ การใช้มือรับศีล
มหาสนิท

จ) การเจียบ พิธีกรรมมิใช่เป็นเรื่องที่ต้องเปล่งเสียง หรือ แสดงท่าทีต่าง ๆ เท่านั้น

“การเจียบ” เป็นส่วนสำคัญ เพื่อให้คริสตชนสามารถ รำพึงและย่อยบทภาวนา บทเทศน์ ฯลฯ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ในชีวิต

“การเจียบ ” ในพิธีดูเหมือนมีความสอดคล้องกับ พิธีกรรมแบบวิถีชีวิตของคนไทยที่มองดูพิธีกรรมในรูปแบบที่ สงบราบเรียบ

จากข้อคิดดังกล่าวที่เสนอแนะมาข้างต้นนั้นเห็นว่า ถึง เวลาแล้วที่คริสตชนทุกคนต้องสำนึกในบทบาทสงฆ์ที่ตนได้รับ เมื่อรับศีลล้างบาป โดยการสร้างจิตสำนึกใหม่คือ **“ทุกคนมีส่วนร่วมในบทเพลงของพิธีกรรม”** ด้วยความเข้าใจและรู้ตัว ทุกชั้นตอนว่ากำลังกระทำสิ่งใด มิใช่มองเพียงว่าพิธีกรรมเป็น เรื่องของพระสงฆ์เท่านั้น ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องนัก แต่ พิธีกรรมเป็นหน้าที่ของทุกคน หากทุกคนได้ตระหนักดังนี้แล้ว เชื่อเหลือเกินว่า **“พิธีบูชาขอบพระคุณ”** จะมีความหมาย และสามารถเข้าถึงจิตใจของคริสตชนทุกคนอย่างแท้จริง อาศัยการอภิบาลสัตบุรุษอย่างดีแล้วเราจะได้ก้าวสู่ **“พิธีบูชาขอบพระคุณเพื่อชีวิต”** อย่างแท้จริง